

ILZE AUZIŅA • MAIJA BERĶE
ANTA LAZAREVA • ARVILS ŠALME
VINETA VAIVADE

B2 LAIPA

L A T V I E Š U V A L O D A
D A R B A B U R T N Ī C A

2020

Latviešu valodas aģentūra

5.1. Lasi un atzīmē, vai apgalvojums ir patiesš vai nepatiesš!

Kultūra ir daudzpusīgs jēdziens, kuru katrs izprot citādi. Vienas noteiktas definīcijas šim jēdzienam nav. Tam var dot tikai vispārinātu skaidrojumu. Patiesībā kultūru nevar ietvert īsā definīcijā. Samērā bieži šo jēdzienu lieto šaurā nozīmē, attiecinot to uz mākslu, teātri, literatūru u. tml. Tomēr jēdziens „kultūra” ir jāskata plašāk – kultūra ir sabiedrības un cilvēka radītais materiālo un garīgo vērtību kopums, kas saistīts ar kādu laikmetu, tautu. Kultūra vienmēr ir bijusi cieši saistīta ar cilvēku, jo cilvēks ir tas, kas to veidojis visos laikos.

Katrs priekšmets cilvēkam norāda uz konkrētu lietu vai darbību, un tikai cilvēks piešķir zīmei vai simbolam jēgu. Tas, kas vienai tautai vai cilvēku grupai kaut ko izsaka, piemēram, uzraksts vai grafisks attēls, citiem var neizteikt neko. Cilvēki pasauli uztver kā simbolu kopumu, un arī kultūra ir izteikta simbolos, zīmēs – katrai tautai un cilvēkam atšķirīgos. Eksistē gan vienkāršākas zīmes un simboli, piemēram, vārdi, apzīmējumi, gan sarežģītākas – jūtu valoda u. tml. Katrs cilvēks individuāli izprot zīmes un simbolus, jo tos var saprast dažādos līmeņos, piemēram, vienam cilvēkam sarkana roze asociējas tikai ar puķi, bet citam tas ir mīlestības simbols.

Tradicionāli dialogos ir divu personu saruna, tomēr, runājot par kultūru, šīs personas nav divi cilvēki, bet gan laikmeti, dažādas valstis un notikumi, kas ir saistīti ar kultūras norisēm un vēsturi. Pagātne statuju, pieminekļu un citu kultūras vērtību veidā tiek ar cilvēku šodien, vēstot par pagātņi, sarunājoties un aicinot izprast to. Mūsdienīgais diskutē ar tradicionālo, savstarpēji papildinoties un novērtējot vienam otru, nevis noliedzot.

Kultūras veidošanos un attīstību ietekmē cilvēki, laikmets un tajā valdošie kanoni. Dažādām tautām dažādās pasaules malās šī attieksme ir atšķirīga. Tas padara kultūru interesantu, savdabīgu un neatkarīgu. Piemēram, cilvēkiem dažādos laikos ir atšķirīga attieksme pret mākslu, reliģiju. Attieksme veidojas, pakļaujoties konkrētajā laikā valdošajiem uzskatiem par dažādām kultūras jomām, un katrs laiks diktē savus uzskatus un noteikumus.

(Izmantoti materiāli no <http://valoda.aialab.lv/kultura/vesture/kultura/kulje/teksts.htm>)

Apgalvojums	✓	✗
Jēdziens „kultūra” ir attiecināms tikai un vienīgi uz mākslu.		
Kultūru veido cilvēks.		
Zīmes un simboli var būt izprotami dažādos līmeņos.		
Kultūras zīmes un simboli vienmēr ir universāli, tos saprot visi cilvēki.		
Kultūras dialogos ir saruna starp divām personām, kas dzīvojušas dažādos laikmetos.		
Kultūras dialogā mūsdienīgais vienmēr ir augstvērtīgāks par tradicionālo.		
Atšķirīgo un unikālo kultūrā nosaka cilvēku atšķirīgā attieksme pret dažādām parādībām.		
Kultūra visos laikos ir attīstījusies neatkarīgi no sociāliem un vēsturiskiem faktoriem, jo kultūru rada indivīds.		

• **Atrodi tekstā vārdus, kas lietoti ar līdzīgu nozīmi!**

definīcija – _____; dialogs – _____; simbols – _____

5.2. Lasi tekstu! Ieraksti atbilstošo vārdu no tabulas!

Terminu „kultūra” (1.) _____ nozīmē lieto saistībā ar mākslas pasauli. Savukārt plašākā nozīmē kultūra (2.) _____ uz visiem cilvēka uzvedības aspektiem, proti, kultūra ietver paražas un uzskatus, ieradumus un dzīvesveidu, tai skaitā mākslu. Sabiedriskās diskusijās par mākslas un kultūras izglītības nozīmi tiek (3.) _____ dažāda argumentācija. Vieni respektē tradīcijas, kurās mākslas izglītība tiek uzskatīta par primāro „augstās” mākslas pasaulē. Savukārt citi akcentē ekonomisko aspektu, kā arī (4.) _____ radošuma un inovāciju nozīmi. Dominējošā nostāja, kas sakņojas domāšanas humānajās, demokrātiskajās tradīcijās, ir tāda, ka kultūra jāuzskata par patiesi būtisku cilvēku dzīvē.

Kultūras izglītība ir kultūras izpratni un kultūras izpausmi (5.) _____ faktors. Tā norisinās un tiek īstenota dažādos veidos: formāli – skolās, galvenokārt tādos mācību priekšmetos kā valodas, vēsture, mediju dizains, sports (mācīšanās par kultūras priekšmetiem), bet arī visos pārējos priekšmetos (mācīšanās ar kultūru); neformāli – galvenokārt sociālajos centros, jauniešu centros un sporta klubos, kuri ir netieši (6.) _____ ar kultūru; ikdienā, piemēram, tūrismā, plašsaziņas līdzekļos, datorspēlēs, kā arī TV, kino, radio, grāmatās u. c.

1.	tievā	šaurā	trauslā
2.	attiecas	izturas	uzvedas
3.	izrikota	izmantota	izlietota
4.	nosver	uzliek	uzsver
5.	audzinošs	veicinošs	vedinošs
6.	saistāmi	sasienami	saliekami

5.3. Atrodi jēdzienam atbilstošu skaidrojumu!

A Kultūras mantojums	_____ Kritisks novērtējums, atsauksme (parasti par zinātnisku, mākslas darbu).
B Recenzija	_____ Katras tautas kultūras būtiska daļa, kas ir sakņota tautas pagātnē un izpaužas dažādi – sadzīvē, svētkos, cilvēku attiecībās, mūzikā, vizuālajā mākslā u. c.
C Latvijas kultūras kanons	_____ Iepriekšējos vēstures laikposmos radītās kultūras vērtības.
D Populārā kultūra	_____ Kultūra, kas saistīta ar masveida produkciju un ir domāta plašam patēriņam.
E Kultūra	_____ Izcilāko un ievērojamāko Latvijas mākslas darbu un kultūras vērtību apkopojums.
F Tradicionālā kultūra	_____ Sabiedrības un cilvēka radītais materiālo un garīgo vērtību kopums; šo vērtību kopums, kas saistīts ar kādu laikmetu, tautu.

5.4. Lasi fragmentu no žurnālista sarunas ar jauno diriģentu! Pie katra jautājuma lodziņā ieraksti atbilstošās atbildes burtu! Viena atbilde ir lieka.

1. Daudziem cilvēkiem viens no skaistākajiem laikiem dzīvē ir studiju laiks. Cik man zināms, Mūzikas akadēmijā valda īpaša gaisotne. Kādi jūsu atmiņā ir studiju gadi?	
2. Jūs diriģējat orķestri gan simfoniskās mūzikas koncertos, gan operas iestudējumos. Droši vien katram diriģentam un arī klausītājam ir savas prioritātes. Man, piemēram, īpaši vilinoša šķiet opermūzikas pasaule. Kā jūs atradāt sev tuvu mūzikas žanru?	
3. Man šķiet, ka diriģenta darbs ir ārkārtīgi sarežģīts. Tas prasa ne tikai augstu profesionalitāti, bet arī prasmi kontaktēties ar cilvēkiem. Tāpat arī darbu vientulībā, iedziļinoties mūzikā. Ko jūs par to domājat?	
4. Jūsu diriģenta darbs galvenokārt ir saistīts ar klasisko mūziku, taču jūs sekojat arī laikmetīgās mūzikas attīstībai. Kāda ir jūsu attieksme pret to?	
5. Jums izveidojās veiksmīga sadarbība ar Latvijas Nacionālo operu un baletu. Nav jau viegli iekļūt šajā operas pasaulē. Kāds bija jūsu ceļš uz operu?	
6. Droši vien ikvienam cilvēkam dzīvē ir paraugi, kam viņš grib līdzināties. Ir cilvēki, kurus mēs vienmēr uz klausīsim, kuri būs mums atbalsts... Kā ir jūsu dzīvē?	

- A** Tas patiešām bija ļoti bagāts laiks – kā cilvēciskajā, tā profesionālajā ziņā. Esmu pateicīgs pedagogiem un arī saviem studiju biedriem. Mums bija interesanti kopā strādāt, tas bija radošs laiks.
- B** Renesanses mūzikai ir savs vārdos neizsakāms gars un noskaņa, kas ietekmē klausītāju. Un, ja palūkojamies vēsturē, tad arī mūsdienu mūzikas saknes sniedzas senajā mūzikā.
- C** Esmu pateicīgs operas vadībai un kolēģiem, jo viņi mani nepazina kā diriģentu, bet pieņēma savā vidū. Es to vērtēju ļoti augstu. Operas vadībai manā diriģenta profesionālajā attīstībā bija ļoti liela nozīme. Sākumā es biju diriģenta asistents, pamazām man arvien vairāk uzticējās. Es ceru, ka esmu uzticību attaisnojis.
- D** Manā dzīvē tie ir cilvēki, kuri manī atmodinājuši mūziķi. Ļoti svarīga personība manā dzīvē ir diriģents Mariss Jansons. Tās ir bijušas nedaudzas reizes, kad esam tikušies, taču šīs tikšanās vienmēr ir bijušas nozīmīgas. Man ir palīdzējuši un bijuši līdzās daudzi cilvēki, visus nemaz nevar uzskaitīt. Un no katra kaut ko mācos, gūstu jaunu pieredzi.
- E** Man šķiet, ka esmu dzīvojis citā laikā. Es pats īsti nejūtos kā jaunās paaudzes cilvēks. Garīgajā un emocionālajā ziņā man dažbrīd ir vieglāk saprasties ar vecākiem cilvēkiem. Tomēr mani interesē modernā mūzika. Svarīgi, lai tā mani emocionāli ietekmē. Turklāt, būdams trompetists, esmu šo mūziku arī pats daudz spēlējis.
- F** Tā ir, un viens no grūtākajiem man šķiet darbs ar partitūru. Ir jāsaprot, ko vēlējies komponists – kāds ir mūzikas temps, raksturs. Jāņem vērā komponista mūzi-

kas stila iezīmes un specifika. Tad „izlasītā” mūzika jāpapildina ar savu skatījumu un izjūtu. Man šķiet, vispirms ir jāizjūt mūzika emocionāli, pēc tam jāsāk strādāt ar to tehniski.

G Mani jau bērnībā ar operu iepazīstināja vecāki, mēs bieži gājām uz operu. Tagad saprotu, ka tā ir viena no grūtākajām mākslām, jo te sintezējas mūzika, aktiermāksla, vokālā un instrumentālā māksla. Man ļoti patīk gars, kas valda operā, jo īpaši mūsu teātrī. Varbūt mani saista opera arī tādēļ, ka pats esmu mācījies dziedāt.

5.5. Pie atbilstošā apraksta raksti kultūras jomas nosaukumu!

Tautas tradīcijas	Skatuves māksla	Arhitektūra un dizains	
Kino	Literatūra	Mūzika	Vizuālā māksla

_____ Jāzeps Vītols (1863–1948) Latvijas kultūras kanonā pārstāvēts ar lakonisko kora balādi „Gaismas pils”. Komponistam Jāzepam Vītolam patika Ausekļa tautiskā romantisma dzejolis, un 1899. gadā tapa dziesma „Gaismas pils”, kas ir visvairāk dziedātā Dziesmu svētku dziesma.

_____ Režisora Rolanda Kalniņa (1922) spēlfilma „Ceplis” (1972) ir latviešu rakstnieka Pāvila Rozīša satīriskā romāna „Ceplis” (1928) ekrānizējums, kas vēstī par 20. gadsimta 20. gadu Latviju.

_____ Aleksandrs Čaks (1901–1950) latviešu literatūrā sevi ierakstījis ar spilgtu un virtuozu pilsētas ikdienas tvērumu dzejas valodā, kas visspožāk atklājas viņa dzejoļu krājumā „Mana paradīze” (1932). Savukārt poēma „Mūžības skartie” (1937., 1939.) ir veltīta latviešu strēlniekiem un viņu varonībai Pirmā pasaules kara notikumos.

_____ Visos laikos Rīgā bija daudz koka namu. Līdz pat 17. gadsimta beigām liela daļa Vecrīgas ēku bija no koka. 18. gadsimta 60.–90. gadi tiek uzskatīti par Rīgas priekšpilsētu un to muižiņu uzplaukuma laiku, tās vairumā gadījumu tika celtas no koka. Arī 19. gadsimta Rīga tiek dēvēta par koka lielpilsētu. Koka ēkas Rīgā ir unikāla Latvijas kultūrvēsturiskā mantojuma daļa. Bagātais koka ēku mantojums ietver gan pilsoniskus apartamentus, gan strādnieku priekšpilsētas mājokļus.

_____ Poētiskais jeb dzejas teātris bija novatorisks virziens, ko režisors Pēteris Pētersons radīja 20. gadsimta 60.–70. gadu Latvijas teātrī. Režisors izveidoja unikālu skatuves valodu, oriģinālā veidā sakausējot dažādus modernisma teātra un drāmas virzienus – eksistenciālismu, absurda un episko teātri. Izmantojot Imanta Ziedoņa, Aleksandra Čaka un Vladimira Majakovska radītos dzejas tēlus, Pēteris Pētersons izrādēs attīstīja jaunu tēlainību.

_____ Jāņi ir vispilnīgāk saglabājie tradīciju un ieražu kopums, kas aptver gan svētku gaidīšanas, gatavošanas, gan svinēšanas norises. Kad gada ritējuma diena ir visgarākā un nakts – visīsākā, latvieši svin Jāņus, pavadot visīsāko nakti nomodā pie ugunskura. Jāņugunis ir būtiska Jāņu svinēšanas sastāvdaļa. Īpaša vieta Jāņu svinībās ir dziedāšanai, kas sevišķi spilgti izpaužas līgotnēs – tautasdziesmās ar tradicionālu piedziedājumu „līgo, līgo”. Jāņu laikā visi ciemiņi ir jāņabērni, bet ciemiņus uzņem jāņatēvs un jāņamāte. Tradicionāls Jāņu cienasts ir siers un alus.

_____ Jaņa Rozentāla (1866–1916) glezna „No baznīcas (Pēc dievkalpojuma)” ir latviešu tautas dzīves tēlojums, kas raksturo 19. gadsimta 90. gadus – laiku, kad sabiedrībā pieauga latviešu tautas nacionālā pašapziņa. Ar šo darbu mākslinieks aizsāka jaunu tradīciju latviešu glezniecībā, pirmo reizi centrā iecēlot zemniekus un vienkāršo tautas dzīvi. Eļļas tehnikā gleznoto darbu „No baznīcas” Janis Rozentāls radīja 1894. gadā kā diplomdarbu Pēterburgas Ķeizariiskās mākslas akadēmijā.

(Izmantoti materiāli no <https://kulturaskanons.lv/list/>)

5.6. Lasi tekstu un veic uzdevumus!

_____ Latvijas kultūras kanonā iekļautas gleznotāja Vilhelma Purviša (1872–1945) gleznotās ainavas „Pavasara ūdeņi (Maestoso)” (ap 1910), „Ziema” (ap 1910), „Pavasārī (Ziedonis)” (1933–1934).

_____ Vilhelms Purvītis dzimis Vidzemes vidienē Zaubē, Jaužu mājās, zemnieka ģimenē. Jau agrā bērnībā viņš labi zīmējis. Purviša vecāki par šādu zēna talantu brīnījās un īsti neticēja, ka viņu dēls dienās varētu kļūt mākslinieks. Skolā viņš bijis uzcītīgs, viņam labi veicies visos mācību priekšmetos. Kad vajadzēja izvēlēties, kur mācīties pēc vidusskolas, Vilhelms Purvītis paklausīja zīmēšanas skolotāja padomam un devās uz Pēterburgas Mākslas akadēmiju studēt glezniecību.

_____ Tas bija 19. gadsimta 90. gados. Tajā laikā Pēterburgā studēja daudzi latviešu tautības cilvēki. Latviešu studenti bieži satikās, pārrunāja dažādus jautājumus par mākslu un latviešu dzīvi. Pēterburgā izveidojās arī latviešu mākslinieku pulciņš, kura nosaukums bija „Rūķis”. Studiju gados Vilhelms Purvītis īpaši sadraudzējās ar Jani Rozentālu – topošo latviešu gleznotāju, vēlāk izcilo portretistu un latviešu sadzīves ainu tēlotāju.

_____ Vilhelms Purvītis pēc augstskolas beigšanas intensīvi strādāja un kļuva par pirmo latviešu gleznotāju ainavistu, kura māksla guva panākumus gan savā zemē, gan ārzemēs. Viņa darbi tika izstādīti tādās Rietumeiropas pilsētās kā Parīze, Berlīne, Drēzdene, Vīne un citas. Vilhelma Purviša darbos tēlotas Latvijas dabas ainavas, kas raksturo četrus gadalaikus ar tiem raksturīgajām noskaņām: pārplūdušas upes, agrs pavasaris, sniega kupenas, strauji tekoši strauti, ziedoši koki pavasarī un krāsainas lapas rudenī. Ļoti daudzās gleznās attēlots agrs pavasaris, kad vēl nav izplaukuši ziedi. V. Purvītim patika gleznot arī sniegu un bērzus, kuri pirmie sveic pavasari. V. Purviša

prasmī gleznot ainavas noteica ne tikai viņa talants un dabas izjūta, ainavu glezniecību viņš, tāpat kā citi latviešu gleznotāji, galvenokārt mācījies no slaveniem krievu ainavistiem.

___ Vilhelms Purvītis ir uzgleznojis aptuveni pusotru tūkstoši gleznu, bet diemžēl lielākā daļa gāja bojā Otrajā pasaules karā. Tās, kuras ir saglabājušās, atrodas Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, daļa gleznu ir arī privātajās kolekcijās.

___ Vilhelms Purvītis bija pirmais Latvijas Mākslas akadēmijas rektors, Latvijas Mākslas muzeja direktors un tā kolekcijas veidotājs.

___ Godinot mākslinieka Vilhelma Purviša veikumu Latvijas mākslā, 2008. gadā tika dibināta Purviša balva, kas tiek pasniegta reizi divos gados. To piešķir darbam, kas atspoguļo laikmeta norises un kurā jūtama saikne starp mūsdienu dzīvi un garīgiem ideāliem vai absolūtām vērtībām.

• **Izvēlies katrai rindkopai atbilstošu nosaukumu!**

- A Vilhelms Purvītis – Latvijas mākslas procesu virzītājs
- B Vilhelma Purviša darbi – Latvijas kultūras kanona vērtības
- C Dzīves sākumposms
- D Darbība latviešu mākslinieku pulciņā „Rūķis”
- E Pirmais latviešu ainavists
- F Vilhelma Purviša balva
- G Mākslinieka gleznu liktenis

• **Atzīmē pareizo atbildi!**

1. V. Purvīti studēt glezniecību pamudināja ___	A viņa vecāki. B viņa zīmēšanas skolotājs. C latviešu studenti Pēterburgā.
2. „Rūķis” bija ___	A Pēterburgas Mākslinieku savienība. B Pēterburgas latviešu mākslinieku pulciņš. C Latviešu studentu biedrība.
3. Lielākā daļa V. Purviša gleznu ___	A atrodas muzejos un izstādēs ārzemēs. B glabājas privātās kolekcijās. C ir gājušas bojā karalaikā.
4. V. Purviša gleznās visbiežāk attēloti(-as) ___	A dažādu ievērojamu cilvēku portreti. B ziedošas pļavas. C pavasara ainavas.
5. V. Purvītis kļuva ievērojams ar to, ka ___	A bija izcils ainavists. B daudzās gleznās attēlojis latviešu sadzīvi. C ir vienīgais, kurš mācījies no krievu gleznotājiem.
6. Ar V. Purvīti saistīts 2008. gads, jo šajā gadā ___	A tika svinēta mākslinieka simtgade. B notika plaša V. Purviša darbu izstāde. C tika iedibināta balva, kas nodēvēta gleznotāja vārdā.

5.7. No dotajiem darbības vārdiem veido divdabjus ar *-dams, -dama, -damies, -damās!*

	viņš	viņa	viņi	viņas
dziedāt	dziedādams			
runāt		runādama		
iet			iedami	
redzēt				redzēdamas
skatīties				
smieties				
sarunāties				
nest				
lauzt				

5.8. No iekavās dotajiem darbības vārdiem veido divdabi ar *-dams, -dama, -damies, -damās!* Raksti to atbilstošā formā!

1. Visciešāk diriģenta Marisa Jansone dzīve bija saistīta ar Sanktpēterburgu, taču, lai arī kur (būt) _____, viņš vienmēr daudzinajis Latviju kā savu dzimteni, kur aizritēja viņa bērnība un tika sperti pirmie soļi mūzikā.

2. (Dzīvot) _____ pašā apgaismības laikmeta kulminācijā, Vecais Stenders jeb Gothards Frīdrihs Stenders bija izcils latviešu tautas apgaismotājs.

3. Lielāko mūža daļu (pavadīt) _____ ASV, Vija Celmiņa vienmēr atgādina, ka viņa ir dzimusi Latvijā, un joprojām runā latviešu valodā.

4. Tautasdziesmu pētnieki ir pavadījuši daudz laika, (pētīt) _____, (komentēt) _____, (apcerēt) _____ latvju dainās pausto latviešu dzīvesziņu.

5. Pa ielu (dziedāt) _____ nāk jaunas meitas tautastērpos.

6. (Klausīties) _____ koncertu, visi sēdēja ļoti klusi.

5.9. Liec nepieciešamās pieturzīmes!

1. Pēcpusdienā draudzenes staigāja pa muzejiem aplūkodamas jaunākās izstādes.
2. Uznākdams uz skatuves aktieris sāka lasīt dzeju.
3. Anna dzerdama rīta kafiju lasīja avīzi.
4. Gribēdams visu uzzināt viņš daudz lasīja.
5. Daudzbalsīgi dziedādami koristi pieskandināja Mežaparka Lielo estrādi.
6. Vīrietis gāja ātri un noteikti ik pa laikam apstādāties un paskatīdamies apkārt.

5.10. Ieraksti teikumā *kā* vai *nekā*!

1. Pēc izrādes aplausi nerimās vairāk _____ divdesmit minūtes, aktieri atkārtoti tika izsaukti uz skatuves un aizejot pavadīti ovācijām.
2. Teātra iestudējumu noskatījušies jau vairāk _____ 35 000 skatītāju.
3. Labāk mazāk _____ par daudz.
4. Var jau būt, ka mana dzīvība nav nekas vairāk _____ vien īss mirklis starp nāvēm.
5. Aktrise ir pelnījusi atpūtu pēc vairāk _____ gadu ilgā filmēšanās un filmu prezentēšanas maratona.
6. Odetas un Otilijas lomu Pētera Čaikovska baletā „Gulbju ezers” baletdejojāja ir dejojusi vairāk _____ simts reižu.
7. Dziesmu svētku koncertā vairāk _____ trīs stundas dziedātāji un klausītāji varēja izdzīvot vienojošo un vienlaikus diezgan atšķirīgo kurzemnieku – lībiešu, kuršu un suitu – dzīvi saistībā ar saules ritējumu.

5.11. Izvēlies pareizo variantu!

Latvijas Republikas Kultūras ministrija / Latvijas Republikas Kultūras Ministrija

Latvijas Nacionālais Mākslas Muzejs / Latvijas Nacionālais mākslas muzejs
Dailes Teātris / Dailes teātris

Latvijas Nacionālā Opera un Balets / Latvijas Nacionālā opera un balets

Latvijas Nacionālais teātris / Latvijas Nacionālais Teātris

Jaunais Rīgas Teātris / Jaunais Rīgas teātris

Latvijas Nacionālā bibliotēka / Latvijas nacionālā Bibliotēka

5.12. Raksti tekstā iederīgo vārdu vai vārdu savienojumu atbilstošā formā!

balti, baltu valodas, Baltijas jūra, Baltija

Latviešu valoda kopā ar lietuviešu valodu veido _____ grupu. Domājams, ka jau 2. gadu tūkstoši pirms mūsu ēras _____ ir atdalījušies no indoeiropiešu kopības.

_____ grupai pieder arī mirusī prūšu valoda, kuru runāja vēl 17. gadsimta beigās. Senāk _____ skaits ir bijis daudz lielāks – pie šīs grupas piederējušas arī augštaišu, žemaišu, jātvingu, galindu, kuršu, latgaļu, sēļu, zemgaļu un citu _____ cilšu valodas. _____ radniecīgākās indoeiropiešu valodas ir slāvu valodas un attālākās – ģermāņu valodas. Abas dzīvās _____ ir saglabājušas daudz senisku parādību.

_____ pirmvaloda pastāvējusi apmēram no 1500. gada līdz 500. gadam pirms mūsu ēras. Senās _____ ciltis apdzīvoja plašu teritoriju uz

dienvidaustrumiem un austrumiem no _____ (tagadējās Polijas piekraste, Kaļiņingradas apgabals (Krievija) – tai skaitā bijusī Prūsija, Lietuva un daļa Latvijas), tālāk šīs teritorijas sniedzās apmēram līdz Vislas upei (Polijā).

_____ nosaukums ir devis nosaukumu _____ valodām un _____ valstīm.

5.13. Ieraksti atbilstošo burtu!

• **u vai ū**

Kult___roloģijā aplūko ne tikai visas kult___ras struktūru, bet arī atsevišķu elementu struktūru.

Izglītības mērķis ir radīt apstākļus izglītotas, brīvas, radošas un kult___rālas, uz tālāku izglītību orientētas personības attīstībai.

Daudzi ievērojami fiziķi, piemēram, Heizenbergs un Einšteins, bijuši arī izcili m___ziķi.

Mūsdienās reti kurš m___ziķis izvēlas iet savu ceļu un spēlēt m___ziku konkrētām cilvēku grupām, apzinoties, ka šāda m___zika nekad nebūs komerciāla un ar to nevarēs nopelnīt miljonus.

Ar m___zikāliem priekšnesumiem ikvienu priecēja gan dejojāji, gan dziedātāji no Ventspils pilsētas un novada.

Kult___ra ir lielas prasības pret cilvēkiem, apkārtņi un galvenām kārtām pret sevi pašu. Kult___rālais cilvēks ir daudzprasīgs arī pret lietām, bet cik lielā mērā viņš pēdējās prot izdaiļināt, vairot, apbrīnot un saudzēt, tikpat lielā mērā saglabā neatkarību pret tām. (*Zenta Mauriņa*)

Kult___rālais cilvēks no citiem pieņem tikai tik daudz, cik spēj pretim dot, un par saņemto izjūt dziļu pateicību. (*Zenta Mauriņa*)

• **i vai ī**

Latvija lepojas ar bagātīgu un neatkārtojamu folkloras un trad___ciju mantojumu, kas mūsdienās joprojām ir svarīga latviskās kultūras un identitātes sastāvdaļa. Lielā godā tiek turētas senču trad___cijas, ko mūsdienās visspilgtāk var novērot Jāņu svinēšanā un trad___cionālajos Dziesmu un deju svētkos.

Par Latvijas vēsturi, trad___cionālajiem rituāliem un senajiem amatiem var uzziņāt Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā. Tur var iepazīt latviešu zemnieku, amatnieku un zvejnieku trad___cionālo dzīvesveidu, apskatīt izstādes un iemēģināt roku karošu grebšanā, pakavu kalšanā vai māla podu virpošanā. Latvijā ik gadu notiek arī folkloras un trad___cionālās kultūras festivāli. Piemēram, senās trad___cijas mūsdienu izpildījumā vērojamas 1236. gada Saules kaujas atcerei veltītajā festivālā „Baltijas Saule”.

5.14. Izvēlies iederīgo vārdu un raksti to atbilstošā formā!

- *kultūra vai kulturāls*

Civilizētā sabiedrībā _____, tāpat kā izglītība, pieder pie dzīves pamata nepieciešamības.

_____ ir sakārtotības veids, kas atbilst vides prasībām, savukārt izglītība ir norise, kas palīdz izziņāt vidi un sakārtot savu iekšējo pasauli un tās ārējās izpausmes, veidojot _____ cilvēku un sabiedrību.

- *mūzika vai muzikāls*

Doma laukumā Jaunā gada sagaidīšanas pasākuma programmā valdīs jautrība, būs iespēja minēt tautas ticējumus, liet laimes, klausīties _____ priekšnesumus, bet pēc pusnakts dejojot didžeja Jāņa pavadībā.

Vai jūs zināt, ka Hendelis savus skaistākos _____ gabalus sarakstīja pēc tam, kad ārsti bija pateikuši par viņa neārstējamo slimību, bet Bēthovens rakstīja _____, būdams absolūti kurls. Abi komponisti bija ļoti _____.

5.15. Apvelc pareizo variantu!

iztaba / istaba

nešana / nesšana

aplaudēt / applaudēt

spilkts / spilgts

mezdam / mesdam

ģērties / ģērbties

pasistdam / pasizdam

kusšana / kušana

Koks šobrīd lūst / lūzt.

Jālasa grāmatu / grāmata.

Aizcirst / Aizcirst durvis.

Vadītājs teica: „Sēžaties / Sēdieties! Sāksim sanāksmi!”

laušana / laušana

albums / albūms

uziedēt / uzdziedēt

mošs / možs

augt / aukt

pierast / pierast

ēsdams / ēzdam

lūšana / lūšana

Jūs šo grāmatu tagad lasāt / lasiet.

Sēdēt uz akmeņa / akmens.

Puķes no lielā karstuma vīzst / vīst.

